

РЕШЕНИЕ

№ 24076

гр. София, 11.07.2025 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

АДМИНИСТРАТИВЕН СЪД - СОФИЯ-ГРАД, Второ отделение 30 състав, в
публично заседание на 11.06.2025 г. в следния състав:

СЪДИЯ: Мая Сукнарова

при участието на секретаря Йоана Владимирова, като разгледа дело номер **4132** по описа за **2025** година докладвано от съдията, и за да се произнесе взе предвид следното:

Производството е по реда на чл. 145 и сл. от Административнопроцесуалния кодекс (АПК) във вр. с чл.68, ал.1 от Закона за защита от дискриминация (ЗЗДискр.).
Образувано е по жалба от Министерството на образованието и науката (МОН) и от министъра на образованието и науката, подадена чрез упълномощения и от двамата жалбоподатели процесуален представител юрк. С. С., срещу решение № 105 от 17.03.2025 г. на петчленен разширен заседателен състав на Комисията за защита от дискриминация (КЗД или Комисията), по преписка № 316/2023 г. С него е: I. Установено, че министърът на образованието и науката, в качеството му на ръководител на Министерството на образованието и науката, е допуснал бездействие и неиздаване на указания за прилагане на Анекс Д01-192/10.08.2023 г. към КТД 01-269/06.12.2022 г., с които указания са въведени съответни критерии за определена група лица, на които следва да им бъде увеличен размерът на основното трудово възнаграждение, изплащано със задна дата, с което е създал предпоставки за нарушение на чл.4, ал.3 от ЗЗДискр. във вр. с чл.4, ал.1 на ЗЗДискр. съгласно защитените по чл.4, ал.1 признаци „лично положение“ и „възраст“ спрямо жалбоподателката Г. Х. В.; II. На основание чл.47, т.6 от ЗЗДискр. на министъра на образованието и науката, представляващ Министерството на образованието и науката, е препоръчано занапред от постановяване на решението да съблюдава за спазването на ЗЗДискр., като не допуска извършването на неравно третиране и дискриминация; III. Установено е, че при съобразяване на указанията, получени от МОН, директорът на СУ „Г. Ст. Р.“ [населено място] - С. П. Д., представляващ работодателя - като е отказал да изплати полагащото се на Г. Х. В. увеличение на трудовото ѝ възнаграждение, съгласно Анекс Д01-192/10.08.2023 г. към КТД 01-269/06.12.2022 г. и Наредба за изменение и допълнение на Наредба № 4/2017 г. за нормиране и

заплащане на труда, е допуснал нарушение на чл.4, ал.3 от ЗЗДискр. във вр. с чл.4, ал.1 на ЗЗДискр. съгласно защитените по чл.4, ал.1 признаци „лично положение“ и „възраст“ и нарушение на чл.14 от ЗЗДискр. по отношение на жалбоподателката Г. Х. В.; IV. Установено е, че ответните страни - МОН, представлявано от министъра на образованието и науката; Сдружение на директорите в средното образование в Република България, представлявано от председателя А. А.; Съюз на ръководителите в системата на народната просвета в България, представляван от председателя Д. С.; Независим учителски синдикат към КНСБ, представляван от председателя А. Т.; Синдикат „Образование“ към КТ „Подкрепа“, представляван от председателя Ю. П.; Синдикат на българските учители към КНСБ, представляван от председателя Я. Т., в качеството им на страни по Анекс Д01-192/10.08.2023 г. към браншови КТД 01-269/06.12.2022 г. за системата на образованието - чрез създаването на привидно неутрална разпоредба са допуснали нарушение на чл.4, ал.3 от ЗЗДискр, като по този начин са създадени предпоставки и условия за неравно третиране спрямо Г. Х. В.; V. На основание чл.47, т.6 от ЗЗДискр. на страните, подписали Анекс Д01-192/10.08.2023 г. към КТД 01-269/06.12.2022 г. е препоръчано занапред от постановяване на решението при колективното трудово договаряне, сключването на колективни трудови договори и анекси към тях да съблюдават за спазването на ЗЗДискр., като за в бъдеще не допускат извършването или създаването на предпоставки за неравно третиране и дискриминация чрез привидно неутрални разпоредби; VI. Установено е, че заместник-министърът на образованието и науката - Е. Л., не е извършила пряка дискриминация по смисъла на чл.4, ал.2 от ЗЗДискр. във вр. с чл.4, ал.1 на ЗЗДискр., съгласно защитените по чл.4, ал.1 признаци „лично положение“ и „възраст“ спрямо Г. Х. В.. Решението се обжалва само в частта му по т.І и т.IV.

С жалбата се твърди, че оспореният административен акт е издаден в противоречие с материалноправните разпоредби и в несъответствие с целта на закона. Спрямо Г. Х. В. не били извършени действия или бездействия, с които да са засегнати нейни права по защитени в ЗЗДискр. признаци. Комисията неправилно изследвала текстовете на Анекс Д01-192/10.08.2023 г. към КТД 01-269/06.12.2022 г., като прилагането му не следвало да се разглежда като проява на дискриминация, а обуславяло гражданскоправен спор, свързан с дължимост на трудово възнаграждение, който следвало да се реши от общите съдилища. Иска се отмяна на акта в оспорените му части.

Ответникът - Комисията за защита от дискриминация в представено по делото писмено становище оспорва жалбата като неоснователна. Прави искане за отхвърлянето ѝ, както и за присъждане на юрисконсултско възнаграждение.

Заинтересованата страна – Г. Х. В. не изразява становище по жалбата.

Заинтересованата страна – директорът на СУ „Г. С. Р.“, [населено място], в писмено становище счита жалбата за основателна и моли за отмяна на обжалвания административен акт.

Заинтересованите страни – заместник-министърът на образованието и науката, Сдружение на директорите в средното образование в Република България, Независим учителски синдикат към КНСБ, Синдикат „Образование“ към КТ „Подкрепа“, Синдикат на българските учители към КНСБ, Съюз на ръководителите в системата на народната просвета в България не се ангажират със становище по жалбата.

Административен съд – София град, второ отделение, 30-и състав, намира жалбата като подадена от надлежни страни, при наличие на правен интерес, срещу подлежащ на обжалване административен акт в засягащите интересите на жалбоподателите части и в законоустановения преклузивен 14-дневен срок по чл.149, ал.1 от АПК във вр. с чл.68, ал.1 от ЗЗДискр. за процесуално допустима.

Разгледана по същество, жалбата е неоснователна.

От събраните по делото доказателства се установява следното:

Г. Х. В. е била старши учител с над 40 години стаж в СУ „Г. Ст. Р.“, [населено място]. Поради придобиване на право на пенсия за осигурителен стаж и възраст със Заповед № ЧР 11-1164/29.06.2023 г. на директора на училището, считано от 01.07.2023 г., трудовият ѝ договор е бил прекратен. На 06.12.2023 г. МОН и социалните партньори са подписали Колективен трудов договор 01-269 за системата на предучилищното и училищното образование, а на 10.08.2023 г. и анекс към него, който анекс предвижда, считано от 01.01.2023 г., увеличение на индивидуалните работни заплати на заетите в системата на предучилищното и училищното образование педагогически специалисти и непедагогически персонал и съответните разходи за осигурителните им вноски. В бр.75 от 01.09.2023 г. на Държавен вестник е публикувана Наредба за изменение и допълнение на Наредба № 4 от 2017 г. за нормиране и заплащане на труда. В §2 от Наредбата са определени минималните размери на основните месечни работни заплати на педагогическите специалисти, като в таблицата в третата колона са упоменати размерите на заплатите, а над тях е изписано „Минимална основна работна заплата от 01.01.2023 г.“. В следващия § 3 изрично е посочено, че Наредбата влиза в сила от деня на обнародването ѝ в Държавен вестник, с изключение на §2, който влиза в сила от 1 януари 2023 г. Със Закона за държавния бюджет за 2023 г. са разчетени средства за увеличение на възнагражденията на педагогическите специалисти от 01.01.2023 г. с 15 на сто, както и на работните заплати на непедагогическия персонал, които са обвързани с минималната работна заплата за страната.

Въз основа на това Г. В. е подала заявление за преизчисляване на трудовото ѝ възнаграждение, но директорът на СУ „Г. С. Р.“, [населено място], е отказал да изплати увеличението на работната ѝ заплата, излагайки мотиви, че не съществува правна възможност за подобно преизчисляване.

Административното производство е започнало по жалба с вх. № 44-00-4208/04.12.2023 г. и допълнение към нея с вх. № 44-00-4391/18.12.2023 г. по описа на КЗД, подадени от Г. Х. В. срещу директора на СУ „Г. С. Р.“, [населено място], и заместник-министъра на образованието и науката с твърдения за дискриминация вследствие на различно прилагане на Анекс № Д01-192/10.08.2023 г. към КТД 01-269 за системата на предучилищното и училищното образование от 06.12.2022 г., който влиза в сила със задна дата от 01.01.2023 г. Посочено е, че се третират различно хората, които са се пенсионирали или напуснали системата преди 10.08.2023 г. и другите, които остават да работят след тази дата, като за учителите, които са излезли в пенсия или са сменили местоработата си преди 10.08.2023 г. не е изплатено увеличението на заплатите с 15%, въпреки изрично записаното в ДВ, че Анексът влиза в сила от 01.01.2023 г. Г. В. твърди, че е подала заявление до директора на СУ „Г. С. Р.“, [населено място], за преизчисляване на трудовото ѝ правоотношение, считано от 01.01.2023 г. до момента на прекратяване на трудовия ѝ договор на 01.07.2023 г., на което получила писмен отказ.

С Разпореждане № 984/29.12.2023 г. на председателя на КЗД е образувана преписка № 316/2023 г., която предвид оплакванията за евентуална дискриминация по признаци „възраст“ и „лично положение“ по чл.4, ал.1 от ЗЗДискр., както и оплаквания за нарушения на чл.14 от ЗЗДискр., е разпределена за разглеждане от петчленен разширен заседателен състав.

В хода на проучването са изискани становища от заинтересованите страни. Постъпили са становища от страните по КТД 01-269 за системата на предучилищното и училищното образование от 06.12.2022 г., (КТД 01-269/06.12.2022 г. или само КТД) и Анекс № Д01-192/10.08.2023 г. (Анекса) към него, а именно: от Синдиката на българските учители, Съюза на ръководителите в системата на народната просвета в България, МОН, Синдикат „Образование“ към КТ „Подкрепа“. Становища не са постъпили от Независимия учителски синдикат и от Сдружението на директорите в средното образование на Република България – също страни по

КТД. Становища са постъпили и от министъра на финансите и от директора на СУ „Г. С. Р.“, [населено място].

В становищата на Синдикат на българските учители (постъпило на 16.02.2024 г.), на Съюза на ръководителите в системата на народната просвета в България (постъпило на 20.02.2024 г.) и на МОН (постъпило на 20.02.2024 г.) се застъпва позицията, че не съществува правна възможност за лицата с прекратени трудови правоотношения към момента на определяне и договаряне на новите работни заплати да получат разликата от увеличението на индивидуалните работни заплати за минал период от време. Предвиденото увеличение се извършвало от работодателя единствено и само на работниците и служители, които имат действащи трудови договори към момента на увеличение на работните заплати, като правното основание било предвидено в чл.118, ал.3 от Кодекса на труда (КТ). Посочено е също, че не може да се тълкува разширително тази разпоредба и нейното действие да се разпростира върху несъществуващи правоотношения.

В своето становище Синдикат „Образование“ към КТ „Подкрепа“ застъпва обратната теза, а именно, че има основания да се приеме наличие на дискриминация по изложените от Г. В. признаци. Прилагането на спорните разпоредби, касаещи увеличаване на работните заплати се отнасяло за всички членове на страните по КТД, респективно на Анекса, които са били в трудови правоотношения към 01.01.2023 г. Това, че някои работници или служители не са били в трудови правоотношения с образователната институция, без значение на основанията за прекратяване към момента на подписване на Анекса, не било пречка работодателят да увеличи със задна дата работните заплати за изминалия период от 01.01.2023 г. до момента на прекратяване на трудовите правоотношения.

Становище е дадено и от директора на СУ „Г. Ст. Р.“, [населено място], в което същият твърди, че е изпълнил дадените му указания по прилагане на КТД и Анексите към него и по никакъв начин не е осъществил дискриминация спрямо Г. В..

На 21.02.2024 г. е постъпило становище и от министъра на финансите, в което се излагат обстоятелствата във връзка с предвидените средства в бюджета по процесния случай. Посочено е, че министърът на финансите не е страна по КТД за системата на предучилищното и училищното образование, като действията, от които се твърди дискриминацията не са свързани с дейността и функциите му, поради което счита жалбата срещу него за недопустима.

След дадената възможност за изразяване на становища страните са уведомени, че проучването по преписката е приключило и на основание чл.59, ал.3 от ЗЗДискр. им е дадена възможност да се запознаят със събраните материали. Преписката е насрочена за разглеждане в открито заседание, за датата на което страните са редовно уведомени. Проведено е едно открито заседание, след провеждането на което решаващият състав на КЗД е счел, че преписката е изяснена от фактическа и правна страна, поради което същата е обявена за решаване. На страните е даден срок за писмени бележки, като такива са постъпили само от МОН.

С решение № 105 от 17.03.2025 г. на петчленен разширен заседателен състав на КЗД в обжалваните му части по т.І и т.ІV е установено, че министърът на образованието и науката, в качеството му на ръководител на Министерството на образованието и науката, е допуснал бездействие и неиздаване на указания за прилагане на Анекс ДО1-192/10.08.2023 г. към КТД 01-269/06.12.2022 г., с които указания да се въведат съответни критерии за определена група лица, на които следва да им бъде увеличен размерът на основното трудово възнаграждение, изплащано със задна дата, с което е създал предпоставки за нарушение на чл.4, ал.3 от ЗЗДискр. във вр. с чл.4, ал.1 на ЗЗДискр., съгласно защитените по чл.4, ал.1 признаци „лично положение“ и „възраст“ спрямо жалбоподателката Г. Х. В. (т.І), както и е установено, че МОН, представлявано от министъра на образованието и науката; Сдружение на директорите в средното образование в

Република България; Съюза на ръководителите в системата на народната просвета в България; Независимият учителски синдикат към КНСБ; Синдикат „Образование“ към КТ „Подкрепа“; Синдикат на българските учители към КНСБ в качеството им на страни по Анекс Д01-192/10.08.2023 г. към браншови КТД 01-269/06.12.2022 г. за системата на образованието чрез създаването на привидно неутрална разпоредба са допуснали нарушение на чл.4, ал.3 от ЗЗДискр, като по този начин са създали предпоставки и условия за неравно третиране спрямо Г. Х. В. (т.IV).

За да постанови решение в оспорените части, КЗД е приела, че е сезирана с жалба от Г. Х. В., съдържаща оплаквания за осъществена спрямо нея дискриминация въз основа на защитените признаци по чл.4, ал.1 от ЗЗДискр. „лично положение“ и „възраст“, както и претенция за нарушени права при упражняване на правото ѝ на труд, а именно неосигуряването на равно възнаграждение за еднакъв или равностоен труд от страна на работодателя по смисъла на чл.14 от ЗЗДискр.

За безспорно установено съставът е приел наличието на признаците „лично положение“ и „възраст“. По отношение на признака „лично положение“ се е позовал на практиката на КЗД, според която упражняването на конституционното право на труд и възникналите въз основа на него трудовоправни отношения се включват в защитимия признак „лично положение“, както и на Решение № 14 от 10.11.1992 г. по конституционно дело № 14 от 1992 г. относно тълкуването на чл.6 от Конституцията на Република България, според което признаците религия, образование, убеждения, политическа принадлежност, лично и обществено положение или имуществено състояние, фактически се придобиват в процеса на социалната реализация на гражданите в обществото в резултат на упражняване на определени права и не може да бъде основание за привилегировано отношение към някои от тях или за ограничаване на права на гражданите. Също така самият факт, че Г. Х. В. е пенсионер с реализирани пенсионноосигурителни права само по себе си обуславяло наличието на признака „лично положение“.

По отношение на защитения признак „възраст“ съставът е приел, че именно обстоятелството, че лицето е навършило възраст, при която е придобило право на пенсия за осигурителен стаж и възраст, свидетелства за наличието на защитения признак. Двата релевирани от В. признака били взаимосвързани, тъй като фактът, че е навършила определена възраст, лишил същата от правото ѝ да се пенсионира при по-добри условия.

Като безспорен КЗД е определила и въпроса дали процесното изменение на КТД, направено с Анекса, с което е определено предвиденото в ЗДБ за 2023 г. увеличение на работните заплати, е приложимо по отношение на работници и служители, които към датата на приемане на Анекса - 10.08.2023 г. са били с прекратени трудови правоотношения, тъй като недвусмислено с приемането на Закона за държавния бюджет за 2023 г. и §2 от Наредбата за изменение и допълнение на Наредба № 4/2017 г. за нормиране и заплащане на труда било постановено, че разпоредбите се прилагат, считано от 01.01.2023 г. По този начин били преуредени обществените отношения и правоотношения възникнали по-рано. Аналогично било положението и със сключения Анекс, с който на разпоредбата била придадена обратна сила. Тоест, не било спорно обстоятелството, че предвиденото увеличение се прилага с обратно действие от 01.01.2023 г., а не от датата на сключването на Анекса - 10.08.2023 г. Според Комисията, подписалите Анекса към КТД страни са имали действителна обща воля да преуредят трудовите правоотношения на

педагогическите специалисти и непедagogическия персонал със задна дата, поради което придали обратно действие на Анекса, без обаче да става ясно дали същото се отнася и по отношение на напусналите системата на образованието преди 10.08.2023 г.

Органът е приел също, че ако законодателят, респективно подписалите анекса към КТД страни са имали предвид, че изменението има обратно действие, но само относно лицата, заети в системата на образованието към момента на изменението, те щели изрично да посочат това. Смисълът на Анекса бил индивидуалните работни заплати да се определят, считано от 01.01.2023 г., по отношение на педагогическите специалисти и непедagogическия персонал, заети в системата на предучилищното и училищното образование към момента на влизане в сила на разпоредбата, а именно 01.01.2023 г.

Според решаващия състав, тълкуване в обратен смисъл на текста на Анекс № Д01-192/10.08.2023 г. и неизплащането на дължимите увеличения на учители, които са упражнявали законосъобразно труда си по трудово правоотношение към 01.01.2023 г., поставяло същите в неравноправно положение с останалите лица, на които са били изплатени и преизчислени трудовите възнаграждения. И тъй като в периода от 01.01.2023 г. до момента на прекратяване на трудовото ѝ правоотношение - 01.07.2023 г., Г. В. упражнявала заеманата от нея длъжност в СУ „Г. Ст. Р.“, [населено място], наравно с останалите служители на училището, работодателят съгласно чл.14 от ЗЗДискр. следвало да ѝ заплати равно възнаграждение за извършения от нея еднакъв или равностоеен с този на колегите ѝ труд.

С тези съображения КЗД е приела, че министърът на образованието и науката е осъществил непряка дискриминация по смисъла на чл.4, ал.3 от ЗЗДискр., като Г. В. е била по-неблагоприятно третирана поради факта, че е пенсионирана към дата 10.08.2023 г., т.е. на основата на защитените и коментирани по-горе признаци „лично положение“ и „възраст“. Прилагането на Анекса било обвързано от придаденото му обратно действие, като щом страните по него не били посочили изрично към кой момент се определят „заетите в системата на образованието“, то следвало да се тълкува, че това е моментът на влизане в сила на разпоредбата, а именно 01.01.2023 г. в тясна и последователна връзка със съдържанието на Наредба за изменение и допълнение на Наредба № 4/2017 г. за нормиране и заплащане на труда. Съществуването на валидно трудово правоотношение било абсолютна предпоставка за правото на увеличение на трудовото възнаграждение, но с оглед на изложените факти и събраната информация, релевантният момент за наличието на трудово правоотношение бил 01.01.2023 г.

С това решаващият състав е обосновал извода, че страните по Анекса, в това число и Министерството на образованието и науката, представлявано от министъра чрез непрецизната си и неизчерпателна формулировка на текста му са създали привидно неутрална разпоредба, като по този начин страните са дали повод за

разнопосочното му тълкуване и различното му прилагане в частност спрямо лицата с прекратени трудови правоотношения към 10.08.2023 г. Това могло да бъде избегнато, ако изрично, точно и прецизно е било упоменато към кой момент се държи сметка за наличието на трудово правоотношение.

В заключение КЗД е приела, че страните по Анекса с непрецизната си формулировка и възможността за различно тълкуване на смисъла му са създали предпоставки за неравно третиране и дискриминация. Приела е също, че щом Г. В. е била педагогически специалист, който към датата на влизане в сила на увеличението - 01.01.2023 г., е била с валидно трудово правоотношение, на същата ѝ се е дължало въпросното увеличение и съответно министърът на образованието и науката е допуснал извършването на дискриминация спрямо нея на основата на защитените съгласно чл.4, ал.1 от ЗЗДискр. признаци „лично положение“ и „възраст“.

При тези данни и след като извърши дължимата на основание чл.168, ал.1 от АПК проверка за законосъобразност на оспорения акт на всички основания по чл.146 от АПК, съдът приема от правна страна следното:

Решение № 105 от 17.03.2025 г. е издадено от компетентен орган, определен съгласно правилата на чл.54 във вр. с чл.64, ал.1 от ЗЗДискр.

Същото е постановено в предписаната от закона форма като съдържа всички посочени в чл.66 от ЗЗДискр. реквизити, включително фактически и правни основания, обосновавали издаването му.

При издаването на оспорения акт не са допуснати съществени нарушения на административнопроизводствените правила, които да съставляват самостоятелно основание за неговата отмяна. Производството е започнало по жалба на засегнато лице по смисъла на чл.50, т.1 от ЗЗДискр. Определен е заседателният състав, който е излъчил докладчик. Проведено е проучване, дадена е възможност на страните да се запознаят със събраните материали. Проведено е открито заседание, за което страните са редовно призовани. Решението е взето с изискващото се мнозинство по чл.64 от ЗЗДискр., като е подписано от всички членовете на състава, без да са налице особени мнения.

По приложението на материалния закон съдът намира следното:

Съгласно чл.6, ал.2 от Конституцията на Република България, всички граждани са равни пред закона. Не се допускат никакви ограничения на правата или привилегии, основани на раса, народност, етническа принадлежност, пол, произход, религия, образование, убеждения, политическа принадлежност, лично и обществено положение или имуществено състояние. С разпоредбата на чл.4, ал.1 от ЗЗДискр. се въвежда забрана за всяка пряка или непряка дискриминация, основана на посочените в закона признаци. Пряка дискриминация е всяко по-неблагоприятно третиране на лице на основата на признаците по ал.1, отколкото се третира, било е третирано или би било третирано друго лице при сравними сходни обстоятелства.

Непряка дискриминация е поставяне на лице на основата на признаците по ал.1 в по-неблагоприятно положение в сравнение с други лица чрез привидно неутрална разпоредба, критерий или практика, освен ако тази разпоредба, критерий или практика е обективно оправдана с оглед на законова цел и средствата за постигане на целта са подходящи и необходими. За да се констатира наличието на дискриминация, е необходимо да има привидно неутрална разпоредба, критерий или практика, в резултат на което едни лица са поставени в по-неблагоприятно положение от други. Съгласно законовата дефиниция, дадена с §1, т.7 от ДР на ЗЗДискр., „неблагоприятно третиране“ е всеки акт, действие или бездействие, които водят до по-малко благоприятно третиране на едно лице спрямо друго въз основа на признаците по чл.4, ал.1 или могат да поставят лице или лица, носители на признак по чл.4, ал.1, в особено неблагоприятно положение в сравнение с други лица.

Според чл.14 от ЗЗДискр., работодателят осигурява равно възнаграждение за еднакъв или равностоен труд, като това правило се прилага за всички възнаграждения, плащани пряко или непряко, в брой или в натура, независимо от срока на трудовия договор и продължителността на работното време. Критериите за оценка на труда при определяне на трудовите възнаграждения и оценката на трудовото изпълнение са еднакви за всички работници и служители и се определят с колективните трудови договори или с вътрешните правила за работната заплата, или с нормативно установените условия и ред за оценяване на служителите в държавната администрация без оглед на признаците по чл.4, ал.1.

Законът за защита от дискриминация цели установяване и санкциониране на всяко поставяне в неравностойно положение според признаците, изброени в разпоредбата на чл.4, ал.1 от ЗЗДискр. или на всякакви други признаци, установени в закон или в международен договор, по който Република България е страна. За да е налице проява на дискриминация по смисъла на ЗЗДискр., е необходимо да са осъществени всички елементи от фактическия състав на приложимата правна норма. Същевременно, неправомерният диференциран подход към дадено лице или определен кръг лица трябва да е обвързан от признак по чл.4 от ЗЗДискр. С нормата на чл.4, ал.1 от ЗЗДискр. се забранява императивно всяка пряка или непряка дискриминация, основана на пол, раса, народност, етническа принадлежност, човешки геном, гражданство, произход, религия или вяра, образование, убеждения, политическа принадлежност, лично или обществено положение, увреждане, възраст, сексуална ориентация, семейно положение, имуществено състояние или на всякакви други признаци, установени в закон или в международен договор, по който Република България е страна, като при всички случаи санкционираният от закона вредоносен резултат се изразява в поставянето на отделни лица или категория лица в по-неблагоприятно положение от други при сравними сходни белези.

В случая на 06.12.2022 г. МОН и социалните партньори сключват Колективен

трудов договор. С Анекс № Д01-192 от 10.08.2023 г. е изменена разпоредбата на чл.27 от КТД от 06.12.2022 г., уреждаща минималните основни работни заплати за системата на предучилищното и училищното образование и разпределението на осигурените средства от държавния бюджет, като със задна дата - от 01.01.2023 г. се определят по-високи минимални основни работни заплати за системата на предучилищното и училищното образование, т.е. с анекса се преуреждат отношенията относно работните заплати на педагогическия и непедагогическия персонал в системата на предучилищното и училищното образование със задна дата относно всички, които към 01.01.2023 г. са полагали труд по трудово правоотношение.

Със Закона за държавния бюджет на Република България за 2023 г. (обн.ДВ, бр.66/01.08.2023 г.) са осигурени средства в размер на 465 млн. лв. за предвиденото нарастване на средствата за делегираните от държавата дейности в образованието, във връзка с продължаване на политиката за увеличение на заплатите на педагогическите специалисти за достигане на средна работна заплата не по-малко от 125 на сто от средната работна заплата за страната. По силата на § 46 от ПЗР от него, законът влиза в сила от 1 януари 2023 г.

С § 2 от Наредбата за изменение и допълнение на Наредба № 4 от 2017 г. за нормиране и заплащане на труда (обн. ДВ, бр.75 от 01.09.2023 г.) издадена от министъра на образованието и науката на основание чл.22, ал.9 във вр. с чл.22, ал.2, т.18 от Закона за предучилищното и училищното образование е изменено Приложение № 3, касаещо минималните размери на основните месечни работни заплати на педагогическите специалисти. Съгласно § 3 от ЗР на Наредбата за изменение и допълнение на Наредба № 4 от 2017 г., същата влиза в сила от деня на обнародването ѝ в „Държавен вестник“, с изключение на § 2, който влиза в сила от 1 януари 2023 г.

Съгласно чл.14, ал.1 от Закона за нормативните актове (ЗНА), обратна сила на нормативен акт може да се даде само по изключение, и то с изрична разпоредба. Ретроактивното действие е правен институт, с който законодателят придава правно значение на настъпването на определени правни последици към един минал момент, към който не се е осъществил правопораждащият ги юридически факт, по съображения за справедливост и социална целесъобразност. С фикцията на обратното действие законодателят преурежда вече възникнали в предходен момент правоотношения между правните субекти.

Предвид това съдът намира, че изменената с анекса от 10.08.2023 г. разпоредба на чл.27 от КТД се отнася за работните заплати на всички заети към 01.01.2023 г. педагогически специалисти и непедагогически персонал в сферата на предучилищното и училищното образование, предвиждащо нов размер на основните възнаграждения, считано от 01.01.2023 г. Нито в закона, нито в КТД не е визирано и изрично уточнено, че това увеличение не се отнася за лицата с

прекратено към момента на подписването на анекса трудово правоотношение. Това по арг. от чл.46 от ЗНА означава, че придаденото обратно действие на нормата следва да се тълкува разширително, а именно, че същата се отнася и до лицата, които в този период са полагали труд в учебни заведения и са се намирали в трудови правоотношения.

При това правилно административният орган е приел, че смисълът на Анекс № Д01-192/10.08.2023 г. е индивидуалните работни заплати на педагогическите специалисти и непедagogическия персонал, заети в системата на предучилищното и училищното образование да се определят към момента на влизане в сила на разпоредбата, а именно 01.01.2023 г. Тълкуването му в обратния смисъл и съответно неизплащането на дължимите увеличения на учители, които към 01.01.2023 г. са упражнявали еднакъв или равностоен труд с труда на останалите заети в сферата на предучилищното и училищното образование лица и то на основание валидно трудово правоотношение ги поставя в неравноправно положение спрямо последните, на които са били преизчислени и изплатени трудовите възнаграждения.

В конкретния случай Г. В. е упражнявала наравно с останалите служители заеманата от нея длъжност като старши учител в СУ „Г. Ст. Р.”, [населено място], по силата на трудов договор, който със заповед № ЧР 11-1164/29.06.2023 г. е прекратен, считано от 01.07.2023 г. поради пенсиониране. С оглед подписаното увеличение на учителските заплати от 01.01.2023 г. В. е подала молба за преизчисление на трудово ѝ възнаграждение, което ѝ било отказано от директора на СУ „Г. Ст. Р.”, [населено място], с мотива, че не съществува правна възможност за подобно преизчисляване.

При тези данни, за да се установи дали е налице някоя от формите на дискриминация следва да се констатира дали Г. В. е била поставена в по-неблагоприятно положение с това, че ѝ е отказано преизчислението на трудовото ѝ възнаграждение за периода от 01.01.2023 г. (датата на влизане в сила на увеличението на трудовите възнаграждения на учителите) до 01.07.2023 г. (датата на пенсионирането ѝ). Съдът намира за правилен направения от КЗД извод, че доколкото в посочения период Г. В. е полагала труд въз основа на трудовоправно отношение със своя работодател, който труд е равен на труда на нейните колеги, за този период тя е следвало да получи и съответстващото ѝ се увеличение. С отказа това увеличение да ѝ бъде дадено със задна дата тя е поставена в неравноправно положение спрямо свои колеги, чиито договори не са били прекратени в периода от 01.01.2023 г. до 10.08.2023 г. (датата на подписване на анекса) по признаците „лично положение” и „възраст“. Тук е мястото да се отбележи като правилен изводът на КЗД за установеност на посочените признаци. По защитения признак „лично положение“, посочен в жалбата на Г. В., правилно с оспореното решение е прието, че за разлика от други защитени признаци - пол, раса, религия, увреждане,

възраст, семейно положение, които са присъщи на човешкия индивид, защитеният признак „лично положение“ няма еднозначно прието обективно съдържание, което налага установяване и доказване във всеки конкретен случай на значим, обективен, същностен за личността белег, позволяващ да бъде прилаган еднакво и който отчита всестранный обхват на закона и абсолютната забрана за пряка дискриминация. В тази връзка съдът приема, че признакът „лично положение“ може да включва различни характеристики на личността, които отличават един човек или група хора от останалите. Правото на труд и неговото конкретно упражняване също може да се приеме за част от съдържанието на признака „лично положение“ по смисъла на чл.4, ал. 1 от ЗЗДискр., което в случая безспорно е свързано и с признака „възраст“, който е категорично установен, предвид обстоятелството, че прекратяването на трудовото правоотношение на Г. В. е поради наличието на съответния осигурителен стаж и възраст. За правилно съдът намира и становището на КЗД, че пенсионирането на дадено лице е иманентно присъща характеристика на личността, трайна и в резултат на последицата от упражняването на труд. Двата релевиращи признака са взаимосвързани, тъй като фактът, че В. е навършила определена възраст я е лишил от получаване на по-висок размер на трудовото възнаграждение за периода от 01.01.2023 г. – 01.07.2023 г. и право да се пенсионира при по-добри условия.

В заключение съдът намира за обоснован направения с т.І от решението на КЗД извод, че със своето бездействие, изразено в липса на ясни инструкции и указания по прилагане на Анекса, министърът на образованието и науката е създал предпоставки за неравно третиране на лица в поверената му образователна система, което е нарушение на чл.4, ал.3 от ЗЗДискр., и по своята същност представлява непряка дискриминация, като вследствие на това бездействие Г. В. е била по-неблагоприятно третирана поради факта, че е пенсионирана към дата 01.07.2023 г. Съдът споделя и извода, че чрез текста на Анекса е създадена привидно неутрална разпоредба, като по този начин подписалите го страни са дали повод за разнопосочното му тълкуване и различното му прилагане, в частност спрямо лицата с прекратени трудови правоотношения към 10.08.2023 г. В подкрепа на този извод е и цитираната в решението на КЗД съдебна практика по заведени трудовоправни спорове от учители от различни училища в България.

По изложените съображения съдът намира решение № 105 от 17.03.2025 г. на петчленен разширен заседателен състав на Комисията за защита от дискриминация по преписка № 316/2023 г. в обжалваните му части за правилен и законосъобразен акт, жалбата срещу който като неоснователна следва да бъде отхвърлена.

При този изход на спора и на основание чл.143, ал.3 от АПК на ответника следва да бъде присъдено юрисконсултско възнаграждение в размер от 100 лв., определено в съответствие с чл.37 от Закона за правната помощ и чл.24 от Наредбата за заплащането на правната помощ.

Водим от горното и на основание чл.172, ал.2, предл. последно от АПК, Административен съд - София град, второ отделение, 30-и състав,

РЕШИ:

ОТХВЪРЛЯ като неоснователна подадената от Министерството на образованието и науката и от министъра на образованието и науката жалба срещу т.I и т.IV от решение № 105 от 17.03.2025 г. на петчленен разширен заседателен състав на Комисията за защита от дискриминация по преписка № 316/2023 г.

ОСЪЖДА Министерството на образованието и науката да заплати на Комисията за защита от дискриминация 100 (сто) лева за юрисконсултско възнаграждение.

Решението подлежи на обжалване с касационна жалба в 14-дневен срок от съобщаването му на страните пред Върховния административен съд.

Съдия: